Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008, ECLI:CZ:NS:2010:20.CDO.3284.2008.1

Číslo: 83/2011

Právní věta:

Není-li uzavřena rozhodčí smlouva, není vydaný rozhodčí nález způsobilým exekučním titulem bez zřetele k tomu, že povinný v rozhodčím řízení neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítl.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.08.2010

Spisová značka: 20 Cdo 3284/2008

Číslo rozhodnutí: 83

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Exekuce, Rozhodčí doložka

Předpisy: § 15 odst. 2 předpisu č. 216/1994Sb.
§ 35 předpisu č. 216/1994Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze 6. 8. 2007 O k r e s n í s o u d v Sokolově „zcela zastavil“ exekuci a rozhodl o náhradě nákladů řízení a nákladech exekuce. Své rozhodnutí odůvodnil závěrem, že exekuční titul – rozhodčí nález sp. zn. R 18/2005, vydaný 17. 1. 2006 rozhodcem JUDr. A. D., „je neplatný“, jelikož byl vydán bez rozhodčí smlouvy (§ 2, § 3 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů) i bez případné rozhodčí doložky (§ 3 odst. 2 uvedeného zákona), jde tedy „o takovou vadu titulu, že exekuce musí být jako zcela nepřípustná podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavena.“

Rozhodnutím ze dne 12. 2. 2008 K r a j s k ý s o u d v Plzni k odvolání oprávněného (odůvodněnému zejména tvrzením, že domovní řád, obsahující ve svém ustanovení § 17 odst. 4 rozhodčí doložku podle § 3 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., byl povinné doručen osobně 15. 4. 2005, což ta stvrdila podpisem na faktuře obsahující vyúčtování ceny dodávky služeb) změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že se exekuce nezastavuje. Odvolací soud uzavřel, že povinná nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu, nevznesla námitku nedostatku pravomoci rozhodce k vydání nálezu, neuplatnila ji tedy při prvním úkonu v řízení týkajícím se věci samé ve smyslu ustanovení § 15 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb. a netvrdila ani existenci žádného z důvodů uvedených pro zastavení exekuce v ustanovení § 35 uvedeného zákona.

V dovolání povinná namítá existenci dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož naplnění spatřuje v závěru odvolacího soudu, že důvod k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. není dán, jelikož povinná nevznesla námitku nedostatku pravomoci rozhodce v rozhodčím řízení samém.

Podle jejího názoru „vadný či neplatný exekuční titul nemůže být vykonatelný, jinými slovy podkladová listina či rozhodnutí vydané v rozporu s platnou právní úpravou nemůže být platným exekučním titulem." Za správné naopak považuje rozhodnutí okresního soudu, který jejímu návrhu na zastavení exekuce vyhověl poté, co dospěl k závěru, že exekuci – protože podkladový rozhodčí nález byl vydán bez rozhodčí smlouvy či doložky – nutno jako nepřípustnou zastavit.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dovolání, přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) ve spojení s ustanovením § 238a odst. 1 písm. d), odst. 2 o. s. ř., je důvodné. Jelikož vady podle § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jež by řízení činily zmatečným, v dovolání namítány nejsou a neplynou ani z obsahu spisu a protože jinak je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), je předmětem dovolacího přezkumu závěr odvolacího soudu, že důvod k zastavení exekuce není dán, jelikož povinná námitku nedostatku pravomoci rozhodce k vydání nálezu, odůvodněnou neexistencí rozhodčí doložky, při prvním úkonu v řízení týkajícím se věci samé nevznesla.

Je výrazem ustálené soudní praxe, že již ve stádiu nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) se soud zabývá (mimo jiné) tím, zda rozhodnutí, jehož nucené vymožení se navrhuje, bylo vydáno orgánem, který k tomu měl pravomoc (srov. např. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1, ročník 2000, pod č. 4). Zjistí-li soud, že rozhodnutí vydal orgán, který nebyl oprávněn rozhodovat o otázce řešené v rozhodnutí, návrh na nařízení jeho výkonu zamítne.

Podmínkou toho, aby majetkový spor mezi účastníky byl vyňat z pravomoci soudů a mohl být rozhodnut v rozhodčím řízení, je existence rozhodčí smlouvy (§ 2 zákona č. 216/1994 Sb.). Není-li tu rozhodčí smlouvy, není rozhodce oprávněn o majetkovém sporu rozhodnout (srov. též usnesení Nejvyššího soudu z 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005). Okolnost, že povinný byl v rozhodčím řízení pasivní, nezúčastnil se jednání, neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítal, a rozhodčí nález mu byl doručen, na tom nic nemění. V usnesení z 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006, Nejvyšší soud zaujal závěr, že ze zákona č. 216/1994 Sb. nelze dovodit, že by pasivita, případně nečinnost žalovaného v rozhodčím řízení měla za následek jeho podrobení se pravomoci rozhodce. Jiná situace by nastala v případě, že by rozhodčí smlouva uzavřena byla, byť neplatně. V takovém případě by pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu založena byla; obrana žalovaného by spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu.

Z uvedeného plyne, že aplikace ustanovení § 15 odst. 2, systematicky zařazeného v části třetí zákona č. 216/1994 Sb. pod rubrikou „rozhodčí řízení", je v řízení o zastavení již nařízené exekuce (upraveném v ustanovení § 35, zařazeném v části čtvrté téhož zákona pod rubrikou „zrušení rozhodčího nálezu soudu a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí") nesprávná.

Další závěr, na jehož základě odvolací soud návrhu na zastavení exekuce nevyhověl, a to s odůvodněním, že povinná netvrdila existenci žádného z důvodů k zastavení exekuce podle § 35 odst. 1 písm. a) – c) zákona č. 216/1994 Sb., je nerelevantní. Jak totiž plyne z ustanovení § 35 odst. 1 uvedeného zákona, návrh na zastavení exekuce lze podat z důvodů uvedených v taxativním výčtu pod

písmeny a) – c) kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpise, jimž je – jak plyne z poznámky č. 5 pod čarou – právě občanský soudní řád. Povinná přitom podala návrh na zastavení exekuce (odůvodněný nedostatkem pravomoci rozhodce k rozhodování předmětné věci v důsledku neexistence rozhodčí smlouvy či doložky) právě podle ustanovení § 268 odst. 1 o. s. ř.

Kromě toho odvolací soud řízení zatížil vadou podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., k níž dovolací soud musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 241 odst. 3 in fine o. s. ř.). O takovouto vadu jde kromě jiných případů také tehdy, jestliže v rozporu s ustanovením § 120 nebyly vůbec zjišťovány okolnosti rozhodné pro posouzení věci, soud se tedy jimi nezabýval, přestože byly tvrzeny a k jejich prokázání byly nabídnuty důkazy, nebo nebyl proveden navržený důkaz a soud dovodil, že účastník neunesl důkazní břemeno (viz Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck 2006, 1266 s).

Oprávněný totiž v odvolání tvrdil, že domovní řád, obsahující ve svém ustanovení čl. 17 odst. 4 rozhodčí doložku podle § 3 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., byl jednak vyvěšen v domě, v němž povinná bydlela, a jednak že jí byl dne 15. 4. 2005 osobně doručen, což povinná měla podle jeho tvrzení potvrdit svým podpisem na faktuře s vyúčtováním ceny dodávky služeb; toto své tvrzení doložil fotokopií faktury obsahující datum, podpis povinné a doložku, že povinná kromě faktury převzala i domovní řád. Povinná ve svém vyjádření k odvolání (č. l. 43 versa) označila tvrzení o převzetí domovního řádu za „vědomě lživé“ a doložku „umístěnou dodatečně“ a své (proti)tvrzení, že převzala pouze fakturu, doložila fotokopií originálu faktury, na níž doložka o převzetí domovního řádu chybí. Odvolací soud se však rozporem mezi oběma listinami nezabýval.

Jelikož, jak plyne z výše uvedeného, je právní posouzení věci odvolacím soudem nesprávné a protože na tomto nesprávném právním posouzení napadené rozhodnutí spočívá (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), Nejvyšší soud je bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc tomuto soudu vrátil podle druhé věty třetího odstavce téhož ustanovení k dalšímu řízení.